

bilingve (în limba bulgară și română), sau în limba franceză¹, să publice, tot în limba bulgară, opere ale marilor lor scriitori, cărți de cultură generală și cu caracter politico-social, traduceri din limbi străine, manuale școlare², dicționare, ghiduri de conversație, etc. Aceste cărți erau tipărite în tipografiile românești sau bulgărești aflate în țara noastră. Astfel, la București au existat 28 de asemenea tipografii, la Brașov — 9, la Arad — 1, la Brăila — 7, la Giurgiu — 3, la Ploiești — 1, la Râmnicu-Vâlcea — 1, la Timișoara — 2, la Tulcea — 1³.

În general, emigranții bulgari au găsit la noi o atmosferă propice pentru desfășurarea unei vaste activități de culturalizare, în timp ce în Bulgaria cenzura autorităților turcești era extrem de aspră; era greu de realizat nu numai tipărirea unei cărți, ci chiar achiziționarea de cărți tipărite în alte țări. Turcii erau foarte bănuitori, percepând și taxe vamale mari pentru importul de cărți. Mulți oameni de cultură bulgari au încercat să înființeze tipografii la Plovdiv sau în alte orașe, dar au întâmpinat mari piedici din partea clerului grec sau a autorităților turcești⁴.

În România era o altă situație. Pe plan intern și extern poziția ei era mult mai bună decât cea a Bulgariei, iar activitatea de culturalizare cunoștea și ea o anumită dezvoltare. Unul din mijloacele folosite în acest sens îl constituia popularizarea culturii universale prin intermediul traducerilor. Mulți dintre cărturarii noștri își orientau eforturile în această direcție, străduindu-se să realizeze o cât mai bună selectare a operelor. Însuși Mihail Kogălniceanu — deși era împotriva traducerii unor cărți de „maculatură” — a încurajat traducerile valoroase ale unor opere, care, prin conținutul și calitatea lor artistică slujeau nevoilor progresului social⁵. Problema traducerilor a abordat-o cu acuitate și I. Eliade Rădulescu în ziarul său „Curier de ambe sexele” sau S. Căpățineanu în prefața cărții pe care o traduce⁶.

Într-un studiu cu această temă și care se referă la perioada 1780—1860, Paul Cornea arată că numărul scriitorilor traduși atunci în România este impunător, iar numărul traducătorilor stârnește de-a dreptul uimire. S-au găsit în acea epocă 300 de persoane care să participe activ la introducerea de valori străine în circuitul cultural românesc.

Din lista traducătorilor se vede că au existat printre ei scriitori cunoscuți și mulți traducători anonimi. Adesea la opera de tălmăcire în românește iau

¹ Petre Constantinescu Iași, *Raporturi culturale româno-bulgare*, București 1946. Alexandru Iordan, *Primul ziar bulgaro-român — Bădušnost-Viitorul*, „Viața Românească”, 1940, nr. 7. Valentin Chelaru, *Periodicele bulgărești în Principatele Române*, „Arhiva”, 1935. Maniu Stoianov, Al. Burmov, *Българска възрожденска книжнина*, Sofia, 1957, p. 431—469.

² Alexandru Iordan, *Petru Beron și primul bucar bulgar*, „Timocul”, 1943, caietul II și III; C. N. Velich, *Ролята на българската емиграция в Румъния за културного възраждане на българите през периода 1800—1840 г.*, «Славянска филология», vol. V, Sofia, 1963, p. 179—192.

³ Al. Iordan, *Contribuții la istoricul tipografiilor muntene. Activitatea tipografiilor bulgărești*, „Timocul”, anul IX, nr. 3. M. Načov, *Новобългарската книга и печатното дело у нас от 1806—1877 г.*, Sofia 1921.

⁴ M. Načov, *op. cit.* p. 11—14, 96—102.

⁵ Zezi Dan Simonescu, *M. Kogălniceanu despre literatură, Prefață*, București, ESPLA, p. 11.

⁶ *Biblioteca desfătătoare și plină de învățătură*, Craiova, 1830.